ÎNVĂŢĂMÂNTUL GIMNAZIAL DE STAT ÎN CERNĂUŢIUL HABSBURGIC: EVOLUŢIE ŞI IMPORTANŢĂ (II)

LIGIA-MARIA FODOR

Der Czernowitzer staatliche Mittelschulunterricht in der Habsburgerzeit: Entwicklung und Bedeutung (II)

(*Zusammenfassung*)[*]

Das erste, in der Bukowina gegründete Gymnasium wurde in Czernowitz 1808 eröffnet. Am Anfang hatte es fünf Klassen. In der Periode 1814–1849 gab es an dem Gymnasium auch das Institut für Philosophie (2 Studienjahre), auch Lyzeum genannt. Im Rahmen der Umgestaltung aller Gymnasien in der ganzen habsburgischen Monarchie wurde das Czernowitzer Gymnasium in ein achtklässiges Institut mit deutscher Unterrichtssprache umgewandelt. Am Anfang des Schuljahres 1848/1849 wurde hier das Lehrstuhl für Rumänische Sprache und Literatur gegründet. Die höhe Schüleranzahl, die dieses Gymnasium besuchten, hatte als Folge die Eröffnung weiterer vier deutschen Parallelklassen (im Schuljahr 1896/1897). Diese vier neue Klassen, zusammen mit anderen vier deutsch-ruthenischen Klassen bildeten die Grundlage für die Eröffnung des Staats-Untergymnasiums in Czernowitz, mit Deutsch und Ruthenisch als Unterrichtssprachen. Dieses Gymnasium wurde dann 1901/1902 zum Obergymnasium mit acht Deutschklassen und acht deutsch-ruthenischen Parallelklassen, mit dem Namen „Das II. Staatsobergymnasium Czernowitz“. Folgenderweise wurde das alte Gymnasium „Das I. Staatsobergymnasium Czernowitz” genannt. Beginnend mit dem Schuljahr 1898/1899 wurden an der letzterwähnten Anstalt rumänisch-deutsche Parallelklassen eröffnet. 1901 bildeten diese eine Filiale derselben und 1906 funktionierten sie schon als selbstständiges Institut mit dem Namen „Das III. Staatsobergymnasium Czernowitz”, mit Deutsch und Rumänisch als Unterrichtssprachen. Alle diese Gymnasien wurden von Schülern besucht, deren Muttersprache Deutsch, Ruthenisch, Rumänisch, Polnisch, Ungarisch, Tschechisch usw. war.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowina, Mittelschulunterricht, Gymnasium, Czernowitz, deutsche Klassen, deutsch-ruthenischen Parallelklassen, rumänisch-deutsche Parallelklassen.

---

[*] Traducere: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXII**, *1* (44), p. 49–74, Bucureşti, 2015

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

Gimnaziul Superior de Stat II din Cernăuţi

Demersurile pentru înfiinţarea unui gimnaziu inferior de stat la Cernăuţi au fost iniţiate în anul 1880 de către Consiliul local, în urma raportului întocmit, la 20 aprilie 1880, de către directorul Gimnaziului Superior de Stat, Stefan Wolf. Acesta semnala numărul mare de elevi existent la institutul pe care îl coordona, argumentând necesitatea deschiderii unui gimnaziu nou, în contextul creşterii numărului de locuitori al ţării şi a frecvenţei elevilor în învăţământul secundar[1]. Prin Petiţia nr. 7 966, din 9 iulie 1880, Consiliul local a solicitat ministerului înfiinţarea unui gimnaziu cu limba de predare germană, fiind prezentate în acest sens următoarele argumente: frecvenţa mare, existentă la gimnaziile din Bucovina la începutul anului şcolar 1879/1880, şi anume: la Gimnaziul Superior de Stat Cernăuţi – 806 elevi, la Gimnaziul Superior Greco-Oriental Suceava – 357 elevi, la Gimnaziul Inferior de Stat Rădăuţi – 184 elevi; localul şcolar al Gimnaziului Superior de Stat din Cernăuţi devenise neîncăpător şi nu mai corespundea necesităţilor pentru desfăşurarea în condiţii bune a activităţii didactice, întrucât existau pe lângă clasele de bază şi opt clase paralele; de asemenea, nu exista spaţiu necesar pentru predarea disciplinei gimnastică şi pentru depozitarea materialelor didactice; la cele trei secţii ale clasei I erau înscrişi 215 elevi şi posibilitatea ca numărul acestora să scadă în următorii ani era puţin probabilă; personalul didactic al gimnaziului din localitate era format din 26 de profesori şi o conducere centralizată nu mai avea capacitatea de a îndeplini atribuţiile specifice; înfiinţarea unui nou gimnaziu presupunea cheltuieli pentru remunerarea directorului şi achiziţionarea unui local şcolar, însă creşterea numărului de profesori titulari, stabiliţi conform prevederilor Ordinului nr. 4 297, din 12 mai 1865, nu presupunea cheltuieli suplimentare faţă de bugetul iniţial aprobat[2].

În şedinţa Consiliul Şcolar al Ţării din 15 octombrie 1880 s-a hotărât că era necesară înfiinţarea unui nou gimnaziu inferior cu sprijinul Primăriei[3]. Ca urmare a raportului Consiliului Şcolar al Ţării nr. 980, din 5 noiembrie 1880, Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii a dispus, prin Ordinul nr. 283, din 13 aprilie 1880, ca tratativele pentru înfiinţarea unei noi şcoli secundare să fie demarate numai în cazul în care Consiliul local se angaja să asigure spaţiul necesar pentru desfăşurarea activităţii didactice şi

[1] Serviciul Arhive Naţionale Istorice Centrale (în continuare se va cita S.A.N.I.C.), Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, Dosar nr. 1, f. 16.

[2] *Ibidem,* f. 16–18.

[3] *Ibidem*, f. 18.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

fondurile necesare pentru întreţinerea acestuia, precum şi remunerarea personalului de serviciu[4].

Întrucât Consiliul local nu a acceptat condiţiile impuse de minister, solicitarea de înfiinţare a unui gimnaziu inferior la Cernăuţi a fost respinsă, la 21 februarie 1881, din motive financiare. Demersurile de înfiinţare a unui gimnaziu inferior au fost reluate în anul 1883 de către Consiliul local, care a adresat o nouă petiţie Consiliului Şcolar al Ţării. Prin Ordinul ministerial nr. 17 351, din 11 decembrie 1883, cererea de înfiinţare a fost respinsă din motive financiare, fiind invocat, totodată, faptul că numărul mare de elevi existent la acel moment nu reprezenta o garanţie sigură pentru o frecvenţă constantă în anii ulteriori[5]. Acest argument putea fi uşor combătut, întrucât, începând cu anul şcolar 1854/1855, s-a constatat la Gimnaziul Superior de Stat din Cernăuţi o creştere constantă a frecvenţei elevilor, ajungându-se ca în anul 1864 să funcţioneze 12 clase paralele[6].

Această chestiune a fost analizată şi în Parlamentul de la Viena. În şedinţa din 20 martie 1884, deputatul Anton cavaler de Kochanowski a solicitat înfiinţarea unui gimnaziu inferior la Cernăuţi, care să fie finanţat de către stat, invocând următoarele argumente: existenţa a doar două şcoli secundare finanţate de stat în Bucovina, în imperiu existând în total 124 de şcoli secundare; raportul dintre numărul de elevi care frecventa gimnaziul şi numărul de gimnazii superioare în imperiu era de 385 elevi per gimnaziu şi în Bucovina era cea mai mare medie a raportului dintre frecvenţa şcolară şi gimnazii, şi anume de 514 elevi per gimnaziu, în timp ce pentru celelalte provincii din imperiu situaţia era următoarea: Dalmaţia – 168 elevi per gimnaziu; Tirol, Voralberg, Trieste, Istria, Carintia, Silezia, Craina şi Silezia Superioară – de la 260 până la 298 elevi; Boemia – 344 elevi; Austria Inferioară – 378 elevi; Ştiria – 406 elevi şi Galiţia – 480 elevi; existenţa unui număr de 17 clase, pentru că erau constituite câte două-trei clase paralele pentru anumiţi ani de studiu; spaţiul insuficient pentru desfăşurarea activităţii didactice; existenţa unui număr mare de elevi într-o clasă, de exemplu în clasa I B erau înscrişi 64 de şcolari; majoritatea personalului didactic de la clasele paralele era format din profesori suplinitori, care îşi desfăşurau activitatea la acest institut maximum doi ani, ceea ce genera o fluctuaţie mare de personal şi, implicit, metode diferite de predare, care afectau rezultatele şcolare ale elevilor[7].

---

[4] *Ibidem,* f. 16.

[5] *Stenographische Protokolle über der Sitzungen des Hauses der Abgeordneten des österreichischen Reichsrathes*, Wien, IX Session, XII. Band 339. bis 379. Sitzung (S.11769 bis 13176), Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1884, p. 12152–12154.

[6] *Ibidem,* p. 12154.

[7] *Ibidem,* p. 12151–12152.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

Acţiunile de înfiinţare a unui gimnaziu inferior la Cernăuţi au fost reluate în mod constant de către Consiliul Şcolar al Ţării, care a înaintat, la 5 ianuarie 1886, 15 noiembrie 1891 şi 25 iunie 1894 noi rapoarte către Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii[8]. În anul 1891, Consiliul local Cernăuţi a reiterat ideea înfiinţării unui gimnaziu inferior cu limba de predare germană, iar în anul 1893, comunităţile din Cernăuţi, Coţmani şi Vijniţa au solicitat înfiinţarea unui gimnaziu cu limba de predare ruteană[9].

La 22 iunie 1895, Consiliul Şcolar al Ţării a solicitat ministerului înfiinţarea unui Gimnaziu Inferior de Stat la Cernăuţi cu limba de predare germană la clasele de bază şi cu limbile de predare germană şi ruteană la clasele paralele[10]. În baza raportului ministrului dr. Paul baron Gautsch de Frankenthurn, din 16 octombrie 1895, a fost aprobată, prin Rezoluţia imperială din 25 octombrie 1895, înfiinţarea Gimnaziului Inferior de Stat din Cernăuţi[11].

Existenţa în perioada 1880–1895 a unui număr de peste 800 de elevi la Gimnaziul Superior de Stat din Cernăuţi şi constituirea, în medie, a 8 clase paralele, au reprezentat premizele înfiinţării unui nou gimnaziu, întrucât procesul de învăţământ fusese afectat din punct de vedere didactico-pedagogic şi disciplinar[12].

Ca reacţie la înfiinţarea gimnaziului rutean în anul 1895, au fost adresate petiţii pentru înfiinţarea de clase paralele române la Gimnaziul Superior sau la noul Gimnaziu Inferior. La 5/17 martie 1895, Consistoriul Greco-Oriental al Bucovinei a adresat ministerului o petiţie, în care a solicitat înfiinţarea de clase paralele române la Gimnaziul Superior sau la noul Gimnaziu Inferior, susţinând că numărul elevilor români, care a frecventat, în perioada 1884–1894, Gimnaziul Superior, era mai mare decât cel al rutenilor (1 133 români faţă de 986 ruteni) şi că astfel apărea „un pericol pentru pacea naţionalităţilor din ţară […] şi că, prin neglijarea elementului românesc în capitală, echilibrul de până acum s-ar tulbura, […] ar exista pericolul deznaţionalizării

[8] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, Dosar nr. 1, f. 31–35, 44–45, 48–50.

[9] Kornel Kozak, *Schulnachrichten*, în „VIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1904/1905 von Kornel Kozak, k.k. Gymnasialdirektor, 1905, p. 60 (în continuare se va cita VIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905).

[10] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, Dosar nr. 1, f. 82.

[11] *Ibidem*, f. 82–92.

[12] *Ibidem*, f. 82.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

progresive, ceea ce ar genera nemulţumirea populaţiei româneşti”[13]. Şi mazilii şi răzeşii din Voloca pe Ceremuş au adresat Parlamentului de la Viena, în martie 1895, o petiţie cu acelaşi conţinut, invocând principiile prevăzute în Diploma imperială din 9 decembrie 1862, prin care se recunoştea individualitatea şi caracterul ţării, în special prin populaţia pământeană, românii, de veacuri moşneni[14]. În acest context, Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina a adresat, la 29 martie 1895, Parlamentului de la Viena o petiţie în care se menţiona că elitele române bucovinene, care au studiat în institute cu limba de predare germană, nu şi-au însuşit un vocabular corespunzător pentru limba română, iar stilul lucrărilor era greoi şi dificil de înţeles; totodată, românilor le era îngreunată formarea superioară, întrucât majoritatea locuia la sate şi nu reuşea să dobândească cunoştinţe suficiente pentru a putea fi admisă la examenul de admitere în şcolile secundare[15].

Prin Ordinul ministerial nr. 25 519, din 18 februarie 1896, a fost aprobat statutul de funcţionare al gimnaziului, în care era prevăzut că institutul avea în componenţă patru clase de bază inferioare, cu predare exclusivă în limba germană, şi patru clase paralele, cu limbile de predare germană şi ruteană. Totodată, era prevăzută angajarea a patru profesori titulari. Începând cu anul şcolar 1896/1897, au fost deschise cele patru clase de bază cu limba de predare germană, care au fost desprinse din clasele paralele de la Gimnaziul Superior de Stat din Cernăuţi şi prima clasă paralelă cu limba de predare ruteană, celelalte fiind deschise succesiv în anii ulteriori[16]. Conducerea Gimnaziului Inferior a fost asigurată, iniţial, de către directorul Gimnaziului Superior. Materialele didactice necesare în procesul de învăţământ au fost puse la dispoziţia personalului didactic şi a elevilor de Gimnaziul Superior[17].

Cheltuielile pentru înfiinţarea şi întreţinerea institutului au fost acoperite de către stat, Primăria Cernăuţi obligându-se, în baza hotărârii Consiliului local din 2 aprilie 1895, să ofere statului, cu titlu gratuit, un teren de 3 474,40 metri pătraţi, situat în Ferdinandplatz, pentru construirea unui nou local şcolar, nefiind precizat un termen limită de finalizare a construcţiei[18]. Departamentul tehnic al Guvernământului Bucovinei avea ca atribuţie întocmirea proiectului noului local şcolar, care trebuia să

[13] Serviciul Judeţean Suceava al Arhivelor Naţionale (în continuare se va cita S.J.S.A.N.), Fond *Mitropolia Bucovinei*, secţia 11, Dosar nr. 1, f. 57–58.

[14] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, Dosar nr. 1, f. 73–76.

[15] *Ibidem*, f. 69–72.

[16] VIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz 1904/1905, p. 60–61.

[17] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, Dosar nr. 1, f. 135.

[18] *Ibidem*.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

cuprindă: zece săli de curs, un cabinet de fizică, o sală de gimnastică, un vestiar şi o încăpere pentru depozitarea aparatelor de gimnastică[19]. Gimnaziul Superior urma să doneze noului gimnaziu materialele didactice şi mobilierul care nu îi mai erau necesare. În anul 1896 a fost alocată din bugetul de stat suma de 1 500 guldeni pentru achiziţionarea de materiale didactice şi mobilier[20].

Numărul mare de elevi existent la Gimnaziul Superior de Stat (1 102 elevi, distribuiţi în 21 clase) şi, în special, la clasele superioare ale acestuia, a constituit premisa înfiinţării cursului superior la Gimnaziul Inferior din Cernăuţi[21]. În baza raportului ministrului, dr. Wilhelm cavaler de Hartel, nr. 18 976, din 26 septembrie 1900, a fost aprobată, prin Hotărârea imperială din 10 octombrie 1900, transformarea succesivă a Gimnaziului Inferior de Stat Cernăuţi, începând cu anul şcolar 1901/1902, într-un gimnaziu superior complet, cu opt clase germane şi opt clase paralele germano-rutene, care a fost denumit Gimnaziul de Stat II cezaro-crăiesc din Cernăuţi, iar Gimnaziul Superior a primit numele de Gimnaziul de Stat I din Cernăuţi[22]. Elevii de la Gimnaziul de Stat I, care studiau disciplinele relativ obligatorii, limba ruteană şi religia greco-orientală în limba ruteană, trebuiau să se transfere la Gimnaziul de Stat II, iar elevii de la Gimnaziul II care studiau ca discipline obligatorii limba română şi religia greco-orientală în limba română urmau să fie repartizaţi la Gimnaziul de Stat I[23].

În primii ani şcolari, activitatea gimnaziului s-a desfăşurat într-o clădire veche, situată în Schulgasse, nr. 2 311, care aparţinuse Şcolii principale[24] şi Şcolii Reale Inferioare, fiind efectuate lucrări de reamenajare[25]. Pentru adaptarea şi mobilarea localului, precum şi pentru achiziţionarea de materiale didactice, ministerul a prevăzut suplimentarea bugetului alocat acestui institut, astfel încât în vacanţa de vară au fost mutate obiectele de mobilier şi materialele didactice oferite de către Gimnaziul

[19] *Ibidem*, f. 136.

[20] *Ibidem,* f. 137.

[21] *Ibidem,* mapa XXXVII, Dosar nr. 6, f. 10; *Ein Appell an den Landespräsidenten*, în „Bukowinaer Rundschau", XIX. Jahrgang, nr. 3419, 1900, p. 1–2.

[22] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XLVIII, dosar nr. 8, f. 32–42; Kornel Kozak*, Schulnachrichten. Chronik,* în „Vierter Jahresbericht des k.k. Zweiten Staatsgymnasiums, bisher k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz", 1900/1901, 1901, p. 45–46 (în continuare se va cita Vierter Jahresbericht des k.k. Zweiten Staatsgymnasiums, bisher k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz 1900/1901).

[23] Vierter Jahresbericht des k.k. Zweiten Staatsgymnasiums, bisher k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1900/1901, p. 46.

[24] Şcoala principală – formă specifică învăţământului primar.

[25] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, Dosar nr. 1, f. 136.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

Superior[26]. Începând cu anul şcolar 1898/1899, întrucât localul şcolar devenise neîncăpător, au fost închiriate încăperi pentru clasele a III-a şi a IV-a paralele rutene în casa aparţinând lui Jeremias Reichenberg, situată în Reitschulgasse, nr. 6[27].

La 26 iunie 1899, guvernatorul Bucovinei, Friedrich baron de Bourgignon-Baumberg, şi inspectorul general şcolar, Karl Tumlirz, au asistat la cursurile a două clase şi au constatat necesitatea stringentă de construire a unui nou local şcolar, solicitând directorului să facă demersurile necesare în acest sens, exprimându-şi totodată sprijinul pentru acest proiect[28]. Deschiderea celor două secţii ale clasei a VI-a şi a clasei pregătitoare ruteano-germane în anul 1902/1903 a determinat închirierea a trei încăperi într-o altă casă, ajungându-se ca activitatea didactică să fie desfăşurată în trei locaţii diferite[29], iar în anul şcolar 1903/1904 în patru sedii distincte[30]. Noul local şcolar a fost inaugurat odată cu deschiderea anului şcolar 1904/1905, la acest eveniment participând guvernatorul Bucovinei, prinţul Konrad Hohenlohe-Schillingsfürst, mitropolitul Vladimir de Repta şi consilierul Friedrich Haberlandt, în calitate de preşedinte al Comitetului de construcţii. Şeful de şantier a fost inginerul Elias Finkelstein[31], localul fiind construit pe terenul donat statului de către Primărie. Acesta avea 12 încăperi, o sală de gimnastică şi spaţii

[26] Vincenz Faustmann, *Schulnachrichten*, în „Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1897/1898, 1898, p. 70–71 (în continuare se va cita Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898).

[27] Idem, *Schulnachrichten*, în „Zweiter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1898/1899, 1899, p. 68 (în continuare se va cita Zweiter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1898/1899); Idem, *Schulnachrichten*, în „Dritter Jahresbericht des k.k. Staats-Untergymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1899/1900, 1900, p. 70 (în continuare se va cita Dritter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1899/1900).

[28] Zweiter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1898/1899, p. 72.

[29] Kornel Kozak, *Schulnachrichten*, în „VI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1902/1903 von Kornel Kozak, k.k. Gymnasialdirektor, 1903, p. 63 (în continuare se va cita VI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1902/1903).

[30] Idem, *Schulnachrichten*, în „VII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1903/1904 von Kornel Kozak, k.k. Gymnasialdirektor, 1904, p. 71 (în continuare se va cita VII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1903/1904).

[31] VIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905, p. 57–58.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

necesare pentru depozitarea hainelor[32], pentru construirea şi dotarea localului fiind investită suma de 232 000 coroane[33].

Localul şcolii era situat în apropierea bisericii iezuite, între Eberhardgasse, Isopesculgasse, Stefan-Wolf - Gasse şi Haydngasse. La parterul clădirii erau organizate cursurile secţiei germane, iar la etajele I şi II cursurile secţiei rutene[34]. Întreţinerea localului şcolar a fost asigurată de către un om de serviciu angajat pe perioadă nedeterminată şi de patru persoane angajate temporar, în lunile de iarnă[35], pentru ca, începând cu anul 1908, să mai fie prevăzut un post permanent aferent activităţilor de asigurare a curăţeniei[36].

Programele şcolare ale gimnaziului au fost întocmite în conformitate cu prevederile Ordinelor ministeriale nr. 10 128/26 mai 1884[37], nr. 8 752/2 mai 1887, nr. 370/14 ianuarie 1890, nr. 1786/30 septembrie 1891, nr. 11 372/24 mai 1892, nr. 2 093/ 18 februarie 1896, nr. 9 519/19 mai 1896, nr. 14 852/19 iunie 1898, nr. 26 031/4 octombrie 1899[38], nr. 5 141/23 februarie 1900[39], nr. 4 216/20 februarie 1902[40] şi nr. 11 662/29 martie 1909[41], cu o singură deosebire, constând în predarea obligatorie a disciplinei limba ruteană la toate clasele, fiind prevăzute câte trei ore pe săptămână pentru clasele I–III şi câte două ore pe săptămână pentru clasele IV–VIII.

---

[32] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, Dosar nr. 1, f. 136v.

[33] VIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz 1904/1905, p. 58.

[34] Eduard Wagner, *Czernowitz*, în vol. Adolf Armbruster (coord.), *Vom Moldauwappen zum Doppeladler. Ausgewählte Beiträge zur Gescgichte der Bukowina*, Band II, *Festschrift zum 75. Geburstag von Frau Dr. Paula Tiefenthaler*, herausgegeben im Auftrag der Landsmannschaft der Buchenlanddeutschen (Bukowina) e.V., Augsburg, Hofmann-Verlag, 1993, p. 145.

[35] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa L, Dosar nr. 6, f. 7–9, 12–85; Zweiter Jahresbericht des K.K. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1898/1899, p. 37.

[36] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa L, Dosar nr. 6, f. 50.

[37] *Ibidem,* mapa XXXVIII, Dosar nr.1, f. 134–135.

[38] Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898, p. 31–36; Dritter Jahresbericht des K.K. Staats-Untergymnasiums in Czernowitz, 1899/1900, p. 43–47.

[39] VII. Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 38–47.

[40] Vincenz Faustmann, *Schulnachrichten*, în „V. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1901/1902, 1902, p. 82 (în continuare se va cita V. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1901/1902).

[41] Kornel Kozak, *Schulnachrichten*, în „XIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1909/1910 von Regierungsrat Kornel Kozak, k.k. Gymnasialdirektor, 1910, p. 87 (în continuare se va cita XIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910).

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

Programa şcolară pentru clasele de bază a fost cea specifică gimnaziilor, limba de predare fiind limba germană. La clasele paralele au fost utilizate două limbi de predare, şi anume: limba ruteană pentru disciplinele religie, limba latină, matematică şi limba ruteană, şi limba germană pentru celelalte discipline[42]. În conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 4 216, din 20 februarie 1902, disciplina geografie a fost predată în limba ruteană la clasa I paralelă[43].

Numărul de ore prevăzut în programa şcolară specifică claselor paralele era acelaşi cu cel pentru clasele de bază, singura diferenţă constând în suplimentarea cu o oră, la clasele I–III, a numărului de ore pentru disciplina limba germană. Predarea disciplinelor limba ruteană, limba română şi religia a fost efectuată în comun pentru elevii celor două gimnazii din Cernăuţi de către personalul angajat la Gimnaziul Superior de Stat, în conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 25 519, din 18 februarie 1896, şi a ordinului Consiliului Şcolar al Ţării nr. 4 674, din 27 septembrie 1899[44]. Religiile romano-catolică, armeano-catolică, evanghelică şi mozaică au fost predate în limba germană, iar religia greco-catolică şi greco-orientală în limba ruteană. Pentru disciplinele limba ruteană, muzica bisericească greco-catolică şi greco-orientală şi muzica a fost utilizată ca limbă de predare limba ruteană[45], însă muzica a fost predată şi în limba germană[46]. Pentru disciplina desen a fost alocat, la clasele I şi a II-a, un număr mai mic cu o oră (două ore pe săptămână) decât cel prevăzut în planul de învăţământ pentru gimnazii, aprobat prin Ordinul ministerial nr. 11 662, din 29 martie 1909[47].

---

[42] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Culturilor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, dosar nr. 1, f. 134–135; XIII. Jahrebericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 48.

[43] V. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1901/1902, p. 82.

[44] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Culturilor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVIII, Dosar nr. 1, f. 135.

[45] Kornel Kozak, *Schulnachrichten*, în „XI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz". veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1907/1908 von Kornel Kozak, k.k. Gymnasialdirektor, 1908, p. 36 (în continuare se va cita XI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1907/1908).

[46] Idem, *Schulnachrichten*, în „XIV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1910/1911 von Regierungsrat Kornel Kozak, k.k. Gymnasialdirektor, 1911, p. 73 (în continuare se va cita XIV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1910/1911).

[47] Idem, *Schulnachrichten*, în „XVI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1912/1913 von Regierungsrat Kornel Kozak, k.k. Gymnasialdirektor, 1913, p. 62–74 (în continuare se va cita XVI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913).

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

Ca disciplină relativ-obligatorie a fost predată limba ruteană pentru elevii de altă etnie decât cea ruteană de la clasele germane, fiind prevăzute câte două ore pe săptămână pentru clasele cursului inferior şi câte trei ore pe săptămână pentru clasele cursului superior[48]. Ca discipline facultative au fost studiate: limba ruteană (elevi de altă etnie decât cea ruteană), limba polonă, limba franceză, stenografia, muzica, muzica bisericească greco-catolică, romano-catolică şi greco-orientală, desenul şi gimnastica (începând cu anul şcolar 1907/1908, gimnastica a fost introdusă disciplină obligatorie)[49]. Orele de gimnastică au fost organizate în sala Asociaţiei de Gimnastică din Cernăuţi[50]. La acest gimnaziu au existat exhorte pentru confesiunea mozaică[51].

În cadrul gimnaziului a fost înfiinţată, începând cu anul şcolar 1902/1903, prin Ordinul ministerial nr. 18 952, din 28 septembrie 1901, o clasă pregătitoare, cu scopul de a fi îmbunătăţite cunoştinţele de limba germană ale elevilor de etnie ruteană care aveau să se înscrie la examenul de admitere la acest institut. În programa şcolară aprobată prin Ordinul ministerial nr. 26 548, din 22 octombrie 1901, modificat parţial prin Ordinul ministerial nr. 29, din 19 ianuarie 1904[52], au fost incluse următoarele discipline obligatorii: religie (2 ore), limba germană (11 ore), limba ruteană (7 ore), matematică (4 ore), geografie (o oră), ştiinţele naturii (o oră), caligrafie (2 ore) şi facultative: gimnastica şi muzica împreună cu elevii clasei I a gimnaziului. Prin Ordinul ministerial nr. 49 770, din 10 noiembrie 1913, s-a dispus ca, începând cu anul şcolar 1913/1914, să fie suplimentat cu o oră numărul de ore prevăzut pentru disciplinele limba germană şi caligrafie şi a fost introdusă gimnastica – obiect de studiu obligatoriu, cu un număr de două ore pe săptămână[53]. Limba de predare a fost limba ruteană pentru disciplinele religia, limba latină, limba ruteană şi matematică şi limba

[48] XIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 47–48, XIV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1910/1911, p. 73.

[49] Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898, p.74; Zweiter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1898/1899, p. 70; Dritter Jahresbericht des k.k. Staats-Untergymnasiums in Czernowitz, 1899/1900, p. 47–48, 70; XI. Jahrebericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1907/1908, p. 34–36; XIV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1910/1911, p. 73.

[50] Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898, p. 72.

[51] XVI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 116.

[52] VII. Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 46–47.

[53] Kornel Kozak, *Schulnachrichten*, în „XVII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1913/1914 von Regierungsrat Kornel Kozak, k.k. Gymnasialdirektor, 1914, p. 53 (în continuare se va cita XVII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1913/1914).

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

germană pentru geografie, ştiinţele naturii şi limba germană[54]. La caligrafie au fost utilizate scrierile cu alfabet gotic, latin şi chirilic[55]. Predarea tuturor disciplinelor, cu excepţia religiei, era efectuată de către un învăţător, iar religia a fost predată de către profesorii de religie ai gimnaziului[56]. Această clasă a fost frecventată în perioada 1902–1914, în medie, de către 55 elevi, cota de promovabilitate fiind de aproximativ 95%[57].

În primii ani de activitate, conducerea gimnaziului a fost asigurată de către profesorul Vincenz Faustmann. În urma analizării dosarelor depuse pentru ocuparea funcţiei de director[58] şi în baza raportului ministrului, dr. Paul baron Gautsch de Frankenthurn, nr. 13 781, din 24 mai 1896[59], a fost aprobată, prin Rezoluţia imperială din 3 iunie 1896, numirea profesorului Vincenz Faustmann în funcţia de director[60]. Născut în anul 1853 la Câmpulung (Bucovina), calificat pentru disciplinele matematică şi fizică, acesta a fost numit, în anul 1875, suplinitor la Şcoala Reală Inferioară de Stat din Siret; în anul 1876 a fost profesor titular la Şcoala Reală Greco-Orientală Cernăuţi iar în anul 1881 la Gimnaziul Superior de Stat Cernăuţi. Începând cu 1 aprilie 1896 a îndeplinit, concomitent, atribuţii specifice funcţiei de inspector şcolar districtual[61]. Vincenz Faustmann era considerat un profesor cu o pregătire temeinică, dând dovadă de credinţă, loialitate şi devotament faţă de profesie, obţinând în activitate rezultate foarte bune, dovedind tact în relaţia cu elevii şi colegii, fiind loial şi corect, bucurându-se de consideraţie generală şi mare încredere. Aceste calităţi, familiaritatea acestuia cu Bucovina şi cunoaşterea limbii rutene, care era limba de predare la clasele paralele, l-au recomandat pentru funcţia de director[62]. La 6 iulie 1896 i-a fost predat acestuia localul fostei Şcoli principale, pentru a fi desfăşurată activitatea didactică specifică gimnaziului inferior[63].

---

[54] VI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1902/1903, p. 63; VII. Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 46.

[55] VII. Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 46.

[56] *Ibidem*.

[57] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LXX, dosarele nr. 9, 10, 11, 12. Cifrele au fost stabilite în baza datelor prezentate în tabelele cuprinzând frecvenţa elevilor, publicate în anuarele gimnaziului, precum şi din rapoartele de inspecţie anuale.

[58] *Ibidem*, mapa XXXVIII, Dosar nr. 2, f. 9–11.

[59] *Ibidem*, f. 4–7.

[60] *Ibidem*, f. 7.

[61] *Ibidem*, f. 4–5.

[62] *Ibidem*, f. 5.

[63] Erster Jahresbericht des K.K. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898, p. 71.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

În baza Ordinului ministerial nr. 26 933, din 20 septembrie 1901, prin care s-a dispus instituirea unei conduceri proprii la clasele paralele ruteano-germane de la Gimnaziul de Stat II, profesorul de la Gimnaziul I Kornel Kozak a fost numit director pentru chestiunile didactico-pedagogice ale claselor rutene[64]. Kozak, născut în anul 1853 la Cernăuţi, cunoscător al limbilor germană, ruteană, română şi polonă, calificat pentru geografie şi istorie cu limba de predare germană, a activat, din anul 1880, la Gimnaziul Superior din Cernăuţi; în anul 1901 a fost desemnat la conducerea claselor paralele de la Gimnaziul II, fiind obiectiv, sever şi obţinând rezultate bune în activitate[65].

Ca urmare a decesului directorului Faustmann (2 octombrie 1901), profesorul Josef Bittner a fost numit director interimar, în baza Ordinului Consiliului Şcolar al Ţării nr. 5 624, din 14 octombrie 1901[66].

În baza Raportului ministrului, dr. Wilhelm cavaler de Hartel, nr. 6 521, din 18 februarie 1902, profesorul Kornel Kozak a fost numit director, prin Hotărârea imperială din 28 februarie 1902, întrucât acesta avea cunoştinţe de limba ruteană, deşi în raportul Consiliului Şcolar al Ţării nr. 444, din 21 ianuarie 1902, era propus pe primul loc profesorul Carl Wolf, de la Gimnaziul de Stat I, iar Kozak pe locul doi. Ministrul considera că, dacă ar fi fost numit Wolf, ar fi fost necesară numirea unui director pentru clasele rutene[67]. Prin Hotărârea imperială din 13 iulie 1909 (Ordinul ministerial nr. 2 023/17 iulie 1909) a fost acordat directorului Kornel Kozak titlul de consilier guvernamental, acesta fiind scutit de la plata taxelor[68]. La izbucnirea războiului, Kozak s-a refugiat la Viena[69] şi, în baza Rezoluţiei imperiale din 22 decembrie 1914, s-a pensionat[70].

Începând cu anul şcolar 1915/1916, la conducerea gimnaziului a fost desemnat temporar, prin Ordinul ministerial nr. 30 662, din 19 octombrie 1915, inspectorul

---

[64] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii,* mapa XLVIII, Dosar nr. 13, f. 1–2.

[65] *Ibidem*, f. 28–29.

[66] V. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1901/1902, p. 79–80.

[67] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XLVIII, dosar nr. 13, f. 25–31; VIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905, p. 62.

[68] Galina Czeban, Elmar Lechner (coord.), *Deutschsprachige Quellen zur Geschichte des Bildungswesens der Bukowina um 1900*, III (Erste Hälfte), în „Retrospektiven in Sachen Bildung", R. 5 (Historico-Paedagogica Europea), nr. 4, 1994, p. 23; XIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 79.

[69] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XLVIII, Dosar nr. 13, f. 93.

[70] *Ibidem*, f. 100.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

şcolar general Anton Klem[71]. Prin Rezoluţia imperială din 19 aprilie 1918, a fost numit director titular dr. Agenor Artymowicz, directorul Gimnaziului de Stat din Coţmani[72].

Personalul didactic al gimnaziului a fost preocupat de pregătirea profesională, desfăşurând o bogată activitate ştiinţifică, care a constat în elaborarea de manuale şcolare şi publicarea de articole de specialitate în diverse publicaţii. Profesorii au participat, totodată, la diverse conferinţe şi stagii de pregătire în străinătate[73]. Profesorul dr. Alois Lebouton a fost beneficiar, pentru a doua oară în activitatea sa didactică, al unor burse de studiu în Italia şi Grecia[74]. Profesorul Friedrich Loebl a contribuit, într-o mare măsură, la dotarea şi realizarea cabinetului de arheologie; de asemenea, a donat mai multe cărţi bibliotecii şcolii, iar pentru merite deosebite i-a fost acordat, în anul 1909, titlul de consilier şcolar[75].

O contribuţie importantă la promovarea învăţământului în limba ruteană au avut-o profesorii Wladimir Kmicikiewicz şi dr. Julian Kobylanski, care au elaborat un dicţionar germano-rutean şi un dicţionar latino-rutean, publicate în anul 1912[76]. Pentru merite deosebite în activitatea pedagogico-didactică, profesorului dr. Julian Kobylanski i-a fost acordată, prin Hotărârea imperială din 2 iunie 1913, Crucea în grad de cavaler a Ordinului „Franz Josef”[77]. Profesorul Johann Tiron, împreună cu alţi colegi, au elaborat manuale şcolare în limba ruteană pentru clasele paralele[78].

Pentru încurajarea frecventării acestui gimnaziu a fost înfiinţată, prin Ordinul Consiliului Şcolar al Ţării nr. 100, din 12 ianuarie 1897, ca urmare a Deciziei corpului didactic din şedinţa ţinută în 4 octombrie 1896, Asociaţia de ajutorare a elevilor săraci şi sârguincioşi de la Gimnaziul Inferior de Stat din Cernăuţi, indiferent de etnie şi confesiune[79]. Prin hotărârea imperială din 5 iunie 1900, aceasta a fost denumită Fundaţia în memoria împărătesei Elisabeta a Asociaţiei de ajutorare de la Gimnaziul

---

[71] *Ibidem*, f. 96.

[72] *Ibidem*, f. 99–101.

[73] XVI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 122–123, XVII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1913/1914, p. 60–61.

[74] Kornel Kozak, *Schulnachrichten*, în „XV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz”, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1911/1912 von Regierungsrat Kornel Kozak, k.k. Gymnasialdirektor, 1912, p. 80 (în continuare se va cita XV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1911/1912).

[75] *Ibidem*.

[76] XV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1911/1912, p. 80, XVI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 120, 122.

[77] XVI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 120, 122.

[78] XVII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1913/1914, p. 56–57.

[79] Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898, p. 58.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

Inferior de Stat din Cernăuţi[80]. La iniţiativa profesorului de gimnastică Leonidas Bodnarescul, a fost alocată, în primul an şcolar, de către Consiliul local, suma de 30 coroane pentru achiziţionarea de pantofi de sport pentru elevii săraci ai gimnaziului[81]. Elevii cu o situaţie financiară precară, dar care obţineau rezultate şcolare bune, au beneficiat de scutirea parţială sau totală a taxei de şcolarizare, de burse, manuale şcolare, îmbrăcăminte şi hrană, acordate de către diverse asociaţii şi persoane fizice[82]. Corul elevilor ruteni, coordonat de către profesorul de muzică Alexander Sadagórski, a contribuit la strângerea de fonduri, prin organizarea de concerte, banii strânşi fiind donaţi Asociaţiei de ajutorare a elevilor gimnaziului[83].

La acest gimnaziu au fost organizate anual serbări cu prilejul zilei onomastice a împăratului Franz Josef (4 octombrie) şi a împărătesei Elisabeth (19 noiembrie), a zilei de naştere a împăratului (18 august), precum şi manifestări ocazionale cu prilejul unor evenimente. În acest sens au fost organizate activităţi de comemorare a unor muzicieni, poeţi şi scriitori austrieci, germani, români şi ruteni (Mozart, Franz Grillparzer, Goethe, Schiller, Taras Szewczenko)[84].

În conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 19 097, din 15 septembrie 1890, a fost acordată o mare atenţie îngrijirii corporale şi sănătăţii elevilor, fiind incluse în programul de activitate a elevilor institutului diverse activităţi sportiv-recreative, precum: înotul, patinajul, mersul pe bicicletă, efectuarea de trasee montane şi excursii în împrejurimi şi diferite oraşe ale Bucovinei, care au fost organizate în zilele de miercuri şi sâmbătă[85]. În anul 1911, elevii gimnaziului au participat la concursul de atletism organizat de către Clubul Sportiv din Bucovina[86]. Elevii au beneficiat de acces gratuit şi contra cost la băile publice din oraş[87] şi de

[80] Dritter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1899/1900, p. 60.

[81] Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898, p. 58.

[82] I. XVII. Jahresberichte des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz 1898–1914.

[83] Galina Czeban, Elmar Lechner (coord.), *op. cit.*, p. 25; XIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 81; XIV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1910/1911, p. 48.

[84] XIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 78; XVII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1913/1914, p. 60.

[85] Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898, p. 77–78; Zweiter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1898/1899, p. 72; Dritter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1899/1900, p. 73.

[86] XV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1911/1912, p. 83.

[87] Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898, p. 77–78; Zweiter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1898/1899, p. 72; Dritter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1899/1900, p. 73.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

control medical în fiecare sâmbătă, între orele 12.00–13.00, din partea medicilor şcolari dr. Michael Lewicki[88], dr. Rudnik[89], dr. Sammler[90] şi dr. Arnold Flinker[91].

Elevii claselor a VII-a şi a VIII-a au frecventat, începând cu anul şcolar 1910/1911, în conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 772, din 1 iulie 1910, cursul facultativ de exerciţii de tragere, sub coordonarea ofiţerilor de armată şi a profesorilor de gimnastică ai gimnaziului, aplicaţiile desfăşurându-se în fiecare sâmbătă după-amiaza[92].

Începând cu anul şcolar 1904/1905, părinţii elevilor au putut obţine informaţii despre situaţia şcolară a acestora în cancelaria gimnaziului în fiecare zi, între orele 10.00–11.00[93].

Elevii acestui gimnaziu s-au implicat în acţiuni de emancipare naţională. În acest sens, prezentăm cazul elevului Michael Zapotocki, care a fost anchetat sub acuzaţia de instigare împotriva statului de drept, prin afilierea la mişcarea rusofilă. În raportul Poliţiei din Cernăuţi, din 6 mai 1914, se preciza că acest elev a locuit în internatul înfiinţat de Asociaţia „Bursa" şi a afirmat că ruşii din Bucovina aveau o situaţie foarte grea, el însuşi fiind silit să renunţe la şcoală din cauza sărăciei şi că datoria lui era de „a-şi vărsa sângele pentru Sfântul Imperiu Ţarist"[94].

De la înfiinţarea gimnaziului s-a observat o creştere progresivă a numărului elevilor, la acest institut studiind elevi de diferite etnii şi confesiuni. În primul an şcolar, 1896/1897, gimnaziul a fost frecventat, după limba maternă, de 226 de elevi, dintre care germani (inclusiv evrei) – aproximativ 45%, ruteni – aproximativ 38%, polonezi – aproximativ 15%, români – aproximativ 2%. În anul şcolar 1913/1914, studiau la acest institut 768 elevi, dintre care ruteni – aproximativ 53%, germani (inclusiv evrei) – aproximativ 43%, polonezi – aproximativ 4%. Din punct de vedere confesional, au urmat cursurile gimnaziale, în anul şcolar 1896/1897, elevi de confesiune mozaică

[88] VI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1902/1903, p. 66.

[89] Zweiter Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz ,1898/1899, p. 74.

[90] XI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1907/1908, p. 66.

[91] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LI, Dosar nr. 8, f. 1–2; XI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1908/1909, p. 84.

[92] XIV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz,1910/1911, p. 53; XV. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1911/1912, p. 88–89; XVI. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 112–115; XVII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1913/1914, p. 55.

[93] VIII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905, p. 90.

[94] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa I, Dosar nr. 7, f. 263–265.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

(aproximativ 25%), romano-catolică (aproximativ 25%), greco-catolică (aproximativ 15%), armeano-catolică (aproximativ 3%) şi evanghelică (aproximativ 2%), iar în anul şcolar 1913/1914, elevi de confesiune greco-orientală (aproximativ 39%), mozaică (aproximativ 29%), romano-catolică (aproximativ 16%), greco-catolică (aproximativ 13%) şi evanghelică (aproximativ 3%)[95].

Elevii au avut posibilitatea de documentare la biblioteca gimnaziului. În primul an de activitate au existat dificultăţi la predarea disciplinelor în limba ruteană, pentru că nu au existat manuale şcolare corespunzătoare, cele utilizate în Galiţia fiind „învechite", pentru disciplina matematică fiind folosit, la clasa paralelă ruteană, un manual şcolar redactat în limba germană[96]. La acest gimnaziu au existat cabinete de fizică, ştiinţele naturii, arheologie, istorie-geografie şi colecţii de materiale didactice pentru matematică, gimnastică şi desen, precum şi colecţia de monede, care au contribuit la îmbunătăţirea procesului didactico-educativ[97].

Rezultatele şcolare au fost bune, fapt reflectat şi de numărul mare de elevi care a obţinut certificate de maturitate. Astfel, la prima sesiune a examenului de maturitate, organizată în anul 1905, din 27 de elevi înscrişi, au fost declaraţi admişi 22 de elevi (o cotă de promovabilitate de aproximativ 81%)[98], însă numărul elevilor care a obţinut certificate de maturitate a crescut în anii următori, ajungându-se ca la sesiunea organizată la sfârşitul anului şcolar 1912/1913 să fie înregistrată cea mai mare cotă de participare, de 70 de elevi, fiind declaraţi admişi 66 de elevi (o cotă de promovabilitate de aproximativ 92,4%)[99]. Cota medie de promovabilitate la examenul de maturitate în perioada 1905–1914 a fost de aproximativ 85%[100].

În timpul Primului Război Mondial, oraşul Cernăuţi a fost ocupat de trei ori de către armata rusă: 2 septembrie – 15 octombrie 1914, 27 noiembrie 1914 – februarie 1915, 18 iunie 1916 – 2 august 1917, iar gimnaziul a funcţionat cu întreruperi. În conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 14 760, din 26 august 1915, începând cu anul şcolar 1915/1916, elevii claselor II–VIII au studiat într-un an materia

[95] Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898, p. 80; XVII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1913/1914, p. 73.

[96] Erster Jahresbericht des k.k. Staatsuntergymnasiums in Czernowitz, 1897/1898, p. 75.

[97] XVII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1913/1914, p. 28.

[98] Kornel Kozak, *Schulnachrichten*, în „IX. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1905/1906 von Kornel Kozak, k.k. Gymnasialdirektor, 1906, p.79–80.

[99] XVII. Jahresbericht des k.k. zweiten Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1913/1914, p. 40–43.

[100] Cifra a fost stabilită în baza rezultatelor examenului de maturitate prezentate în anuarele publicate ale gimnaziului.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

aferentă pentru doi ani şcolari[101]. Elevii, care în anul şcolar 1913/1914 au fost scutiţi de la plata taxei şcolare, au beneficiat de acest drept şi în anii de război, conform Ordinului ministerial nr. 35 655, din 1 decembrie 1915[102].

Mare parte din personalul didactic a emigrat ori s-a înrolat pe front, iar numărul elevilor s-a diminuat semnificativ. La sfârşitul anului şcolar 1917/1918 s-au înscris pentru susţinerea examenului de maturitate 37 de elevi (dintre care 31 publici, 3 privatişti şi 3 externi), fiind declaraţi admişi 33 elevi[103].

Gimnaziul Superior de Stat III din Cernăuţi

Existenţa, în anul şcolar 1900/1901, la Gimnaziul de Stat I din Cernăuţi, a unui număr de 1105 elevi, distribuiţi în 21 clase, pentru anul şcolar 1901/1902 prefigurându-se deschiderea a 23–24 clase, localul şcolar neîncăpător, întrucât prin lucrările de reamenajare efectuate în perioada 1892–1894 se asigurase spaţiu doar pentru 16 clase, a constituit argumente pentru guvernatorul Bucovinei, Friedrich Bourguignon-Baumberg, în calitate de preşedinte al Consiliului Şcolar al Ţării şi dr. Karl Tumlirz, inspector şcolar general, invocate pentru a solicita, prin Raportul nr. 1 128, din 5 martie 1901, adresat Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii, înfiinţarea unei filiale la acest gimnaziu, formată prin separarea claselor paralele româno-germane deschise în anul 1898[104]. Drept urmare, deputaţii Eudoxiu Hurmuzaki şi dr. George Popovici au adresat, în luna martie a anului 1901, un memoriu ministerului, prin care au contestat decizia Consiliului Şcolar al Ţării de înfiinţare a unei filiale a Gimnaziului de Stat I, considerând că populaţia română era defavorizată, propunând deschiderea unui al treilea gimnaziu cu 8 clase începând cu anul şcolar 1901/1902, care să aibă în componenţă cele patru clase inferioare paralele române, clasele superioare urmând a fi deschise succesiv începând cu anul şcolar 1902/1903[105].

Cu toate acestea, prin Ordinul ministerial nr. 6 826, din 1 aprilie 1901, a fost dispusă separarea a patru clase paralele germane şi organizarea ca filială a Gimnaziului de Stat I din Cernăuţi[106], aceasta urmând să aibă în componenţă şi patru

---

[101] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LX, Dosar nr. 19, f. 17–22.

[102] *Ibidem*, f. 41.

[103] Arhiva de Stat a Regiunii Cernăuţi, Fond *Staatsgymnasium II*, nr. 940, Dosar nr. 24, f. 1.

[104] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVII, Dosar nr. 6, f. 79–82.

[105] *Ibidem*, mapa LIII, Dosar nr. 7, f. 16–21.

[106] *Ibidem*, mapa XXXVII, Dosar nr. 6, f. 67–78.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

clase paralele româneşti. Din punct de vedere administrativ, filiala era coordonată de către directorul Gimnaziului I şi nu avea buget propriu, abia în cursul anului 1901/1902 fiind dispusă alocarea unei sume pentru cheltuielile de cancelarie[107].

Deschiderea filialei a avut loc în cadru festiv, la 4 septembrie 1901, fiind oficiat serviciul divin pentru fiecare confesiune, manifestările desfăşurându-se într-un cadru solemn, la sediul acesteia, unde a avut loc şi slujba de sfinţire a institutului, potrivit ritului greco-oriental[108]. Momentul deschiderii filialei a fost mediatizat în presa din 5 septembrie 1901, respectiv în „Czernowitzer Zeitung", „Bukowiner Post" şi „Bukowiner Nachrichten"[109].

Activitatea didactică s-a desfăşurat, pentru o perioadă de 15 ani, într-o clădire situată pe uliţele Cecina şi Roşa, spaţiu închiriat de la Sophie Zaloziecki, pentru suma de 7 800 coroane anual. Acest spaţiu a fost, ulterior, reamenajat[110].

În cadrul gimnaziului a fost înfiinţată, începând cu anul şcolar 1903/1904, o clasă pregătitoare cu scopul de a fi îmbunătăţite cunoştinţele de limba germană ale elevilor de etnie română care doreau să se înscrie la examenul de admitere la acest institut[111]. Programa şcolară a clasei pregătitoare, întocmită în conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 26 548, din 22 octombrie 1901, modificat parţial prin Ordinul ministerial nr. 29, din 19 ianuarie 1904, cuprindea următoarele discipline obligatorii: religie (2 ore), limba germană (11 ore), limba română (7 ore), matematică (4 ore), geografie (o oră), ştiinţele naturii (o oră), caligrafie (2 ore) şi următoarele obiecte de studiu facultative: gimnastica şi muzica, împreună cu elevii clasei I a gimnaziului[112]. Prin Ordinul ministerial nr. 36 892, din 3 septembrie 1912, a fost introdusă gimnastica ca disciplină obligatorie, cu un număr de două ore pe săptămână[113]. Limba de predare a fost limba română pentru disciplinele religie, limba

---

[107] Johann R. v. Kuparenko, *Die Geschichte des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, nach den Akten und Aufzeichnungen der Direktion*, în „I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht von Theodor Bujor, 1909/1910, 1910, p. 4.

[108] *Ibidem*, p. 6–7.

[109] *Ibidem*, p. 7.

[110] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVII, Dosar nr. 6, f. 77v., 80.

[111] Johann R. v. Kuparenko, *op. cit.*, p. 9.

[112] Theodor Bujor, *Schulnachrichten*, în „I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht von Theodor Bujor, 1909/1910, 1910, p. 27 (în continuare se va cita I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910).

[113] Idem, *Schulnachrichten*, în „IV. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1912/1913 von Theodor Bujor, k.k. Regierungsrat und Direktor, 1913, p. 64 (în continuare se va cita IV. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913).

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

latină, limba română şi matematică, şi limba germană pentru geografie, ştiinţele naturii şi limba germană[114]. Predarea tuturor disciplinelor, cu excepţia religiei, era efectuată de către un învăţător, iar religia a fost predată de către profesorii de religie ai gimnaziului. Această clasă a fost frecventată, în perioada 1902–1914, în medie, de către 50 de elevi, cota de promovabilitate fiind de aproximativ 85%[115].

Datorită faptului că filiala nu avea statutul de şcoală secundară, clasele paralele române funcţionau numai la nivelul cursului inferior, iar elevii români erau obligaţi să frecventeze clasele germane ale cursului superior gimnazial. Numărul mare de elevi (402 elevi în anul şcolar 1903/1904), condiţiile improprii existente în localul şcolar, faptul că directorul nu avea putere deplină de decizie, au constituit argumente pentru deputatul român Dionisie Bejan de a susţine, începând cu anul 1903, demersul de organizare a filialei ca gimnaziu de sine stătător pentru populaţia românească din nordul provinciei[116].

La 6 mai 1904, ministrul Cultelor şi Instrucţiunii a fost interpelat în Parlamentul de la Viena cu privire la transformarea filialei în gimnaziu româno-german, fiind semnalată necesitatea acestui act, întrucât existau 8 clase cu un număr de 400 de elevi, condiţiile nu erau corespunzătoare din punct de vedere igienico-sanitar (acestea determinând decesul unui elev), nu erau prevăzute posturi didactice definitive şi directorul era numit temporar[117]. În şedinţa Dietei din 18 octombrie 1904 a fost depusă cererea deputaţilor dr. Alexandru baron de Hurmuzaki, Theofil Simionovici, Alexandru Buburuzan, dr. Aurel Onciul, dr. Beno Straucher, Dionisie Bejan, Theodor Flondor ş.a. referitoare la transformarea, începând cu anul şcolar 1905/1906, a filialei existente la Gimnaziul Superior de Stat I din Cernăuţi în gimnaziu superior independent, cu limba de predare română[118]. Această propunere a fost dezbătută în şedinţa Dietei din 21 octombrie 1904 şi s-a hotărât înfiinţarea, într-o primă fază, de clase paralele române superioare, decizie care a fost înaintată Comisiei de Învăţământ[119]. În şedinţa din 2 noiembrie 1904, Dieta a hotărât transformarea urgentă a filialei în gimnaziu[120]. La 4 noiembrie 1904, Comisia de învăţământ a avizat această

[114] I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 27.

[115] Cifra a fost stabilită în baza datelor prezentate în anuarele publicate ale gimnaziului.

[116] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVII, Dosar nr. 8, f. 24–31.

[117] *Ibidem*, mapa LIII, Dosar nr. 7, f. 25.

[118] *Stenographische Protokolle des Bukowinaer Landtages der ersten Session der zehnten Wahlperiode 1904*, Czernowitz, Bukowinaer Vereinsdruckerei, 1904, p. 63.

[119] *Ibidem*, p. 108–110.

[120] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVII, Dosar nr. 8, f. 36.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

decizie, precizând că această chestiune era rezolvată din punct de vedere financiar[121]. Consiliul Şcolar al Ţării a adresat, la 28 aprilie şi 21 octombrie 1904, ministerului propunerile deputaţilor români[122]. Ca urmare, în raportul ministrului Cultelor şi Instrucţiunii, din 4 aprilie 1905, se preciza necesitatea înfiinţării unui al treilea gimnaziu, care să cuprindă o clasă pregătitoare şi câte patru clase germane şi germano-române şi că se vor lua măsurile necesare în perioada 1905–1906[123]. La interpelarea deputatului Hurmuzaki în şedinţa Dietei din 13 noiembrie 1905, adresată preşedintelui Ţării, dr. Oktavian Alfred Wenzel cavaler de Regner-Bleyleben, privind stadiul acţiunilor de transformare a filialei existente la Gimnaziul Superior de Stat I din Cernăuţi în gimnaziu superior, guvernatorul Bucovinei a răspuns, în şedinţa din 23 noiembrie 1905, precizând că, prin Ordinul ministerial nr. 16 231, din 15 aprilie 1905, a fost aprobată deschiderea succesivă, începând cu anul şcolar 1906/1907, a câte unei clase a cursului superior al filialei Gimnaziului I, fiind pregătită documentaţia în acest sens[124]. În şedinţa Dietei din 17 noiembrie 1905 a fost aprobată transformarea filialei Gimnaziului de Stat I în gimnaziu independent, această hotărâre fiind înaintată guvernului[125].

În baza raportului ministrului, dr. Richard baron de Bienerth, a fost aprobată prin hotărârea imperială, din 29 aprilie 1906, transformarea filialei, începând cu 1 septembrie 1906, într-un institut superior independent, denumit Gimnaziul de Stat III din Cernăuţi. Acesta avea în componenţă o clasă pregătitoare, câte patru clase germane şi patru clase româno-germane pentru cursul inferior şi o primă clasă superioară paralelă cu predarea în română şi germană. Celelalte clase ale cursului superior au fost deschise treptat începând cu anul şcolar 1907/1908[126].

În perioada 1 septembrie 1906 – 31 august 1911, activitatea claselor superioare nou deschise s-a desfăşurat conform Ordinului ministerial nr. 6804, din 14 februarie 1906, în clădirea care a aparţinut Gimnaziului de Stat II din Cernăuţi, situată în Reitschulgasse[127]. Existenţa unui număr mare de clase a determinat ca, în

---

[121] *Beilage 106 zum stenographischen Protokolle des Bukowinaer Landtages*, X. Wahlperiode, 1. Session 1904.

[122] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVII, Dosar nr. 8, f. 24–31.

[123] *Stenographische Protokolle des Bukowinaer Landtags der zweiten Session der zehnten Wahlperiode 1905*, Czernowitz, R. Eckhadt' sche k.k. Universitäts-Buchdruckerei (J. Mucha), p. 438–439.

[124] *Ibidem*, p. 855–856.

[125] *Ibidem*, p. 608.

[126] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LIII, Dosar nr. 7, f. 38–42.

[127] Johann R. v. Kuparenko, *op. cit.*, p. 10–11.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

anul şcolar 1909/1910, activitatea didactică să se desfăşoare într-o locaţie principală, care cuprindea trei clădiri, separate de o curte mare, situată în Austriaplatz, două expoziturі situate departe una de cealaltă (una în Reitschulgasse şi alta la Şcoala profesională de agricultură), două clase volante şi în sala Asociaţiei de Gimnastică, situată în Josefgasse, care se afla la o distanţă mare faţă de celelalte sedii. De asemenea, nu a existat spaţiu pentru cabinetele şcolare[128], iar locaţiile nu îndeplineau criteriile igienico-sanitare, acest fapt fiind semnalat în rapoartele medicului districtului, dr. Eugen Kobrynski[129].

La 20 mai 1911, Cercul profesorilor secundari români din Cernăuţi a adresat un memoriu ministrului Cultelor şi Instrucţiunii, contele Karl Stürgkh, în care argumenta necesitatea construirii unui edificiu şcolar nou pentru Gimnaziul de Stat III, întrucât cursurile se desfăşurau în patru locaţii diferite, şi anume: sediul central era situat în Austriaplatz, sucursala I în Rittergasse, sucursala a II-a în localul Şcolii de Agricultură şi sala de gimnastică în strada Joseph (locaţia Asociaţiei de Gimnastică), accentuând faptul că, în mod deosebit iarna, se circula foarte greu, fiindu-le destul de dificil profesorilor să se deplaseze de la un local la altul, iar catalogul nu era întotdeauna la îndemâna profesorului şi de aceea elevii profitau de această situaţie, absentând de la ore[130]. În acest context, în şedinţa Dietei din 1 februarie 1910[131], deputatul Theofil Simionovici şi colegii acestuia au adresat o interpelare guvernatorului Bucovinei, Oktavian Alfred Wenzel cavaler de Regner-Bleyleben, privind construirea în primăvara anului 1910 a unui local şcolar pentru Gimnaziul de Stat III din Cernăuţi. Guvernatorul Bleyleben a răspuns la această interpelare în şedinţa din 4 februarie 1910, precizând că spaţiul situat pe Roschagasse şi Cecinagasse, în care îşi desfăşura gimnaziul activitatea, a fost închiriat de la Sophie Zalozieki pentru o perioadă de 15 ani, de la 1 august 1901 şi până la 1 august 1916, contractul de închiriere putând fi reziliat cu acordul ambelor părţi abia la 1 august 1911. Astfel, clasele paralele urmau a-şi desfăşura activitatea în localul Şcolii de Agricultură, o clasă funcţionând deja în clădirea Gimnaziului de Stat II din Reitschulgasse, subliniind faptul că guvernul a făcut demersuri către minister pentru a fi construit un local şcolar propriu[132]. Despre condiţiile improprii ale spaţiilor în care îşi desfăşura activitatea Gimnaziul de Stat III

[128] *Ibidem*, p. 14–15, 65.

[129] IV. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 58.

[130] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LV, Dosar nr. 5, f. 102.

[131] *Ibidem*; *Stenographische Protokolle des Bukowinaer Landtags der fünften Session der zehnten Wahlperiode 1909/1910*, Czernowitz, Bukowinaer Vereinsdruckerei, 1910, p. 572–573.

[132] *Stenographische Protokolle des Bukowinaer Landtags* d*er fünften Session der zehnten Wahlperiode 1909/1910*, p. 867–868.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

din Cernăuţi au fost publicate numeroase articole în presa din Bucovina şi România[133]. În ciuda eforturilor iniţiate, nu s-a reuşit construirea unui local şcolar propriu.

Întreţinerea şi curăţenia localurilor au fost asigurate de către un om de serviciu angajat definitiv şi patru persoane numite temporar[134]. În timpul războiului au avut grijă de localul şcolar Johann Traci şi Mathilde Twers, soţia omului de serviciu Karl Twers, acesta fiind înrolat în armată[135].

Planurile de învăţământ ale gimnaziului au fost întocmite în conformitate cu prevederile Ordinelor ministeriale nr. 10 128, din 26 mai 1884[136] şi nr. 11 662, din 29 martie 1909[137], cu o singură deosebire, constând în predarea obligatorie a disciplinei limba română la toate clasele, fiind prevăzute câte 3 ore pe săptămână pentru clasele I–IV şi câte două ore pe săptămână pentru clasele IV–VIII. Începând cu anul şcolar 1909/1910, la clasele paralele române I–IV a fost prevăzut pentru disciplina limba germană un număr mai mare de ore decât planul oficial – cu o oră; pentru desen la clasele I–II era prevăzut un număr mai mic cu o oră (două ore pe săptămână), pentru limba română fiind suplimentat numărul de ore aferent acestei discipline la clasele inferioare cu o oră pe săptămână (clasele I–II, 4 ore; clasele III–VIII, 3 ore)[138].

Programa şcolară pentru clasele de bază a fost cea specifică gimnaziilor, limba germană fiind limba de predare, cu excepţia disciplinelor religia şi limba română. La clasele paralele au fost utilizate două limbi de predare, şi anume: limba română pentru disciplinele religie, limba latină, matematică şi limba română, şi limba germană pentru celelalte discipline[139]. În conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 4 216,

---

[133] *Descripţia Bucovinei în 1913 (I–II)*, în „Românismul”, Bucureşti, anul I, nr. 2, 1913, p. 78; nr. 3, p. 131–134; *Şcoala secundară din Bucovina*, în „Românismul”, anul I, nr. 7–8, p. 319; *Gimnaziul III de stat*, în „Voinţa poporului”, organ poporal independent, Cernăuţi, anul VII, nr. 37, 1908, p. 2–3; *Liceul al III-lea al statului*, în „Viaţa nouă”, organ politic naţional poporal, Cernăuţi, anul II, nr. 95, 12/25 octombrie 1913, p. 6.

[134] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LIV, Dosar nr. 6, f. 1–41; I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 25.

[135] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LIV, Dosar nr. 6, f. 42–45.

[136] Heinrich Klauser, *Schulnachrichten*, în „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz”, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1903/1904 von Regierungsrat Heinrich Klauser, k.k. Gymnasialdirektor, 1904, p. 103 (în continuare se va cita Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1903/1904).

[137] I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 27.

[138] *Ibidem*.

[139] Heinrich Klauser, *Schulnachrichten*, în „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz”, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1904/1905 von Regierungsrat Heinrich Klauser,

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

din 20 februarie 1902, disciplina geografie a fost predată în limba română la clasa I paralelă[140].

Numărul de ore prevăzut în programa şcolară specifică claselor paralele era acelaşi cu cel pentru clasele de bază, singura deosebire constând în suplimentarea cu o oră, la clasele I–II, a numărului de ore pentru disciplina limba germană[141]. Obiectele de studiu, religiile romano-catolică, greco-catolică, armeano-catolică, evanghelică şi mozaică au fost predate în limba germană, iar religia greco-orientală în limba română. Ca disciplină relativ-obligatorie a fost predată limba română pentru elevii de altă etnie decât cea română de la clasele germane, fiind prevăzute câte două ore pe săptămână (începând cu anul şcolar 1909/1910 câte 3 ore pe săptămână)[142]. Drept urmare, românii au iniţiat un atac în presă împotriva deciziei ca limba română să nu fie studiată ca disciplină obligatorie la clasele inferioare ale secţiei germane[143]. Ca discipline facultative au fost studiate: limba română (pentru elevii de altă etnie decât cea română), limba polonă, limba franceză, limba engleză, stenografia, muzica, muzica bisericească romano-catolică şi greco-orientală şi desenul[144].

Până în anul şcolar 1906/1907, predarea disciplinelor facultative s-a realizat în comun cu elevii Gimnaziului de Stat I, ceea ce a determinat ca disciplinele obligatorii să fie efectuate la filială după-amiaza, ajungându-se în situaţia ca elevii să nu aibă după-amiezele libere, cu excepţia zilelor de miercuri şi sâmbătă[145]. Predarea religiei s-a realizat în comun pentru cele două institute de către profesorii Gimnaziului I, astfel: pentru elevii romano-catolici, evanghelici şi mozaici la Gimnaziul I; pentru elevii greco-orientali de la cursul inferior al gimnaziului şi ai filialei la filială; pentru elevii greco-orientali de la cursul superior al gimnaziului la Gimnaziul I, în timp ce serviciul religios se organiza la filială pentru elevii celor două institute[146].

---

k.k. Gymnasialdirektor, 1905, p. 96 (în continuare se va cita Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905).

[140] I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 27.

[141] Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 103.

[142] Theodor Bujor, *Schulnachrichten*, în „III. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht von Theodor Bujor, 1911/1912, 1912, p. 15 (în continuare se va cita III. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1911/1912).

[143] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVII, Dosar nr. 6, f. 93; *Un nou atac în contra limbei române*, în „Deşteptarea", foaia Partidului Poporal Naţional, Cernăuţi, anul IX, nr. 66, 26 august/8 septembrie 1901, p. 1–2.

[144] Johann R. v. Kuparenko, *op. cit.*, p. 11; Jahresbericht des k.k. I.Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 116; Jahresbericht des k.k. I.Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905, p. 96; III. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1911/1912, p. 15.

[145] Johann R. v. Kuparenko, *op. cit.*, p. 5.

[146] *Ibidem*.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

Conducerea institutului a avut în primii ani de funcţionare atribuţii limitate, desfăşurând numai activităţi didactico-pedagogice, chestiunile administrative revenind în sarcina directorului Gimnaziului de Stat I din Cernăuţi. În baza Ordinului ministrului Cultelor şi Instrucţiunii, dr. Wilhem cavaler de Hartel, nr. 8 607, din 30 mai 1901, profesorul Ion I. Bumbac a fost numit director pentru chestiunile didactico-pedagogice[147], însă din cauza unor probleme de sănătate acesta a fost nevoit să-şi ia concediu, perioadă în care, prin ordinul Consiliului Şcolar al Ţării nr. 3 636, din 21 mai 1902, a fost desemnat temporar la conducerea filialei profesorul Theodor Bujor. Datorită faptului că la 25 mai 1902 a survenit decesul profesorului Ion Bumbac, profesorul Theodor Bujor a preluat definitiv această funcţie[148]. Theodor Bujor, născut în anul 1855 la Berhomet (Bucovina), calificat pentru limbile latină şi greacă, cu limbile de predare germană şi română, a activat în perioada 1879–1885 ca suplinitor la Gimnaziul Superior de Stat din Cernăuţi şi la Gimnaziul Greco-Oriental din Suceava; în anul 1885 a fost numit profesor titular la Gimnaziul Greco–Oriental din Suceava, unde a desfăşurat activitate didactică până în anul 1890, când s-a transferat la Gimnaziul Superior de Stat din Cernăuţi. Începând cu anul şcolar 1901/1902, a fost numit director la filiala Gimnaziului I din Cernăuţi, dând dovadă de responsabilitate, de o atitudine colegială şi apropiată faţă elevi şi de o moralitate ireproşabilă, conform aprecierilor ministrului, dr. Gustav Marchet [149]. Începând cu anul şcolar 1905/1906, directorul filialei a avut în atribuţii şi chestiuni administrative, conform Ordinului ministerial nr. 4 880, din 2 iunie 1905[150].

Profesorul Theodor Bujor a fost numit, prin Hotărârea imperială din 10 august 1906, în baza raportului ministrului, dr. Gustav Marchet, nr. 27 327/25 iulie 1906, în funcţia de director al Gimnaziului de Stat III din Cernăuţi[151]. Theodor Bujor a fost decorat cu Crucea Ordinului Regal Român „Coroana României" şi Medalia Jubiliară „Carol I" şi a fost membru în Comisia pentru verificarea manualelor şcolare şi a textelor şcolare scrise în limba română[152]. Totodată, în baza Ordinului ministerial nr.

[147] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa XXXVII, Dosar nr. 6, f. 84–88; Johann R. v. Kuparenko, *op. cit.*, p. 5.

[148] Johann R. v. Kuparenko, *op. cit.*, p. 7.

[149] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LIII, Dosar nr. 9, f. 9–10.

[150] Jahresbericht des k.k. I.Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905, p. 99.

[151] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LIII, Dosar nr. 9, f. 8–12.

[152] I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 22.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

200, din 7 martie 1913, şi a Hotărârii imperiale, din 6 martie 1913, directorului Bujor i-a fost acordat titlul de consilier guvernamental[153].

Profesorii gimnaziului au fost preocupaţi de pregătirea profesională, desfăşurând o bogată activitate ştiinţifică, care a constat în participarea la diverse conferinţe şi publicarea de articole de specialitate în anuarele gimnaziului. În anul şcolar 1906/1907, directorul Bujor şi profesorul Buga au participat la Congresul Igienei, organizat la Londra[154].

În primii ani de funcţionare, personalul didactic era format în mare parte din suplinitori, însă, odată cu constituirea gimnaziului, s-a constatat o creştere a numărului cadrelor didactice calificate[155]. La acest gimnaziu au activat mai mulţi profesori români: Radu Sbiera, Ion Cuparenco, Dimitrie Ţopa, Dumitru Vasilovici, Alexe Procopovici, Eusebie Tudan, Vasile Grecu şi Emil Forgaci[156]. La acest institut şi-au desfăşurat activitatea suplinitori şi profesori din alte provincii ale imperiului, care au fost transferaţi la acest gimnaziu din motive disciplinare (de exemplu, cazul profesorului Hellmann). În acelaşi context, o situaţie negativă, de nerespectare a codului de deontologie profesională, a fost cazul profesorului Markus Wolfram, care a intervenit la examenul de maturitate în favoarea unei eleve private[157].

Pentru încurajarea frecventării institutului, elevii au beneficiat de ajutoare băneşti şi burse din partea Asociaţiei „Împăratul Franz Josef", în perioada cât a funcţionat ca filială a Gimnaziului de Stat I[158]. Înfiinţarea, ca gimnaziu independent, a determinat întreruperea acordării de ajutoare elevilor de către Asociaţia „Împăratul Franz Josef". Ca urmare, conducerea şi corpul didactic au început să pună bazele unei asociaţii de ajutorare a elevilor, care a fost înfiinţată prin Ordinul Guvernământului Bucovinei nr. 14 611, din 11 aprilie 1908. Aceasta a fost denumită Asociaţia de ajutorare a elevilor săraci şi sârguincioşi de la Gimnaziul de Stat III din Cernăuţi

---

[153] IV. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 68.

[154] Johann R. v. Kuparenko, *op. cit.*, p. 12.

[155] *Ibidem,* p. 16; Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 101–102; Heinrich Klauser, *Schulnachrichten*, în „Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1905/1906 von Regierungsrat Heinrich Klauser, k.k. Gymnasialdirektor", 1906, p. 81 (în continuare se va cita Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1905/1906).

[156] Mircea Grigoroviţa, *Învăţământul în nordul Bucovinei (1775–1914)*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1993, p. 63–64.

[157] *Liceul al III-lea al statului*, în „Viaţa nouă", organ politic naţional poporal, Cernăuţi, anul II, nr. 95, 12/25 octombrie 1913, p. 6.

[158] Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 104–105; Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905, p. 97–99.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

„Arhiducesa Marie Valerie I”[159]. Directorul gimnaziului, Theodor Bujor, a acţionat pentru strângerea de fonduri, publicând, în acest sens, în presa locală, un apel de solidaritate şi de ajutorare a elevilor acestui institut de către părinţii şi prietenii acestora, semnalându-le că puteau face donaţii Societăţii „Maria Valeria”, întrucât mare parte dintre elevi erau săraci[160]. Elevii cu o situaţie financiară precară, dar care obţineau rezultate şcolare bune, au beneficiat de scutirea parţială sau totală a taxei de şcolarizare. Totodată, elevii au beneficiat de burse şi ajutoare acordate de diverse asociaţii, constând în distribuirea de îmbrăcăminte, manuale şcolare, rechizite, tratament medical şi accesul la băile publice din oraş. Elevii săraci au avut posibilitatea să fie găzduiţi la Internatul băieţilor români „Împăratul Franz Josef”[161] şi au beneficiat de ajutoare din partea Societăţii „Şcoala Română”[162].

În conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 19 097, din 15 septembrie 1890, a fost acordată o mare atenţie îngrijirii corporale şi sănătăţii elevilor, fiind incluse în programul de activitate a elevilor institutului diverse activităţi sportiv-recreative, precum: înotul, patinajul, mersul pe bicicletă, efectuarea de trasee montane şi excursii în împrejurimi şi diferite oraşe ale Bucovinei, care au fost organizate în zilele de miercuri şi sâmbătă[163]. Elevii au beneficiat de acces gratuit şi contra cost la băile publice din oraş şi de control medical în fiecare sâmbătă, între orele 12.00–13.00, din partea medicilor şcolari, dr. Arnold Flinker[164], dr. Moritz Vogel[165] şi dr. Eugen Kobryanski[166], iar farmaciştii din oraş, Gregor şi Füllenbaum, au acordat medicamente gratuite elevilor săraci[167]. În anul 1903 au fost depistate cazuri de scarlatină la elevii cazaţi la Internatul de băieţi români[168].

---

[159] Johann R. v. Kuparenko, *op. cit.*, p. 12; IV. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 43, 46.

[160] Teodor Bujor, *Apel la adresa părinţilor şi prietenilor elevilor liceului III al statului*, în „Voinţa poporului”, organ poporal independent, anul VII, nr. 9, 1908, p. 2–3.

[161] Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 107–108; Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905, p. 100–101.

[162] I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 59.

[163] Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 107–108; Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905, p. 100–101.

[164] Prof. Dr. Johann R. v. Kuparenko, *op. cit.*, p. 11.

[165] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LIV, Dosar nr. 8, f. 1–2.

[166] IV. Jahrebericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 65.

[167] Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905, p. 100; Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1905/1906, p. 80.

[168] Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1903/1904, p. 109.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

Începând cu anul şcolar 1910/1911, elevii claselor a VII-a şi a VIII-a au frecventat, în conformitate cu prevederile Ordinului ministerial nr. 772, din 1 iulie 1910, cursul facultativ de exerciţii de tragere, sub coordonarea ofiţerilor de armată şi a profesorilor de gimnastică ai gimnaziului, curs ce s-a desfăşurat în fiecare sâmbătă după-amiaza[169].

La acest gimnaziu au fost organizate anual serbări cu ocazia zilei onomastice a împăratului Franz Josef (4 octombrie) şi a împărătesei Elisabeth (19 noiembrie), a zilei de naştere a împăratului (18 august), precum şi manifestări ocazionale cu prilejul unor evenimente. În acest sens, au fost organizate activităţi de comemorare a unor muzicieni, poeţi şi scriitori austrieci, germani şi români (Mozart, Franz Grillparzer, Goethe, Schiller, Mihai Eminescu şi Ion Creangă)[170].

De la înfiinţarea gimnaziului s-a observat o creştere progresivă a numărului elevilor, la acest institut studiind elevi de diferite etnii şi confesiuni. Astfel, dacă în primul an şcolar 1906/1907, gimnaziul a fost frecventat, după limba maternă, de 514 de elevi, dintre care români – aproximativ 60%, germani (inclusiv evrei) – aproximativ 30%, polonezi – aproximativ 5%, ruteni, unguri, cehi – aproximativ 5%, în anul şcolar 1913/1914 s-a constatat o cotă de participare de 903 de elevi, dintre care germani (inclusiv evrei) – aproximativ 55%, români – aproximativ 35%, polonezi – aproximativ 7%, ruteni, unguri, cehi, filipinezi, americani – aproximativ 3%. Din punct de vedere confesional, la acest gimnaziu au studiat, în anul şcolar 1906/1907, elevi de confesiune greco-orientală (aproximativ 60%), mozaică (aproximativ 25%), romano-catolică (aproximativ 10%), greco-catolică (aproximativ 2%), evanghelică (aproximativ 2%), armeano-catolică (aproximativ 1%), iar în anul şcolar 1913/1914, elevi de confesiune mozaică (aproximativ 45%), greco-orientală (aproximativ 40%), romano-catolică (aproximativ 12%), greco-catolică (aproximativ 2%) şi evanghelică (aproximativ 1%)[171].

---

[169] Theodor Bujor, *Schulnachrichten,* în „II. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz", veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1910/1911 von Theodor Bujor, k.k. Gymnasialdirektor, 1911, p. 56 (în continuare se va cita II. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1910/1911); III. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1911/1912, p. 51–52; IV. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 61–62.

[170] Galina Czeban, Elmar Lechner (coord.), *op. cit.*, p. 29; Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1904/1905, p. 102; I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 15.

[171] Gheorghe Palamarescu, *Date statistice*, în „Anuarul Liceului Statului No.1 «Aron Pumnul» în Cernăuţi pe anii şcolari 1921/1922 şi 1922/1923", 1924, p. 18.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

Elevii au avut posibilitatea de documentare la biblioteca proprie a gimnaziului[172], la acest institut existând cabinete de fizică, ştiinţele naturii, arheologie, istorie-geografie şi colecţii de materiale didactice pentru matematică, muzică şi desen, precum şi colecţia de monede, care au contribuit la desfăşurarea în condiţii optime a activităţii didactice[173].

Rezultatele şcolare au fost bune, fapt reflectat şi de numărul mare de elevi care au obţinut certificate de maturitate. La prima sesiune a examenului de maturitate, organizată în anul 1910, din 62 de elevi înscrişi, au fost declaraţi admişi 61 de elevi (o cotă de promovabilitate de aproximativ 98,3%)[174]. Numărul elevilor înscrişi a scăzut în anii ulteriori, ajungându-se ca la sesiunea organizată la sfârşitul anului şcolar 1912/1913 să fie înscrişi numai 45 de elevi, fiind declaraţi admişi 36 de elevi (o cotă de promovabilitate de aproximativ 80%)[175]. Cota medie de promovabilitate la examenul de maturitate în perioada 1910–1914 a fost de aproximativ 85%[176].

În timpul Primului Război Mondial, activitatea gimnaziului a fost suspendată. Profesorul suplinitor dr. Dimitrie Marmeliuc s-a refugiat, în anul 1915, în România[177], participând, în august 1916, la Congresul extraordinar al studenţilor din Bucureşti, prilej cu care a contestat modul de guvernare a Monarhiei Habsburgice şi repercusiunile negative ale acesteia asupra populaţiei româneşti din Bucovina, precizând că numai soldaţii români pot schimba această stare de fapt, prin întregirea României. Aceste declaraţii au apărut în ziarul „Dimineaţa”, din 7 august 1916. În baza acestora a fost pus sub acuzarea de înaltă trădare de către autorităţile austriece, fiind suspendat din activitate[178].

Concluzionând, se poate afirma că existenţa unor disensiuni intercomunitare privind înfiinţarea de gimnazii de stat, condiţionarea impusă de stat comunităţilor locale de a asigura localul şcolar, întreţinerea acestuia şi salarizarea personalului de serviciu, precum şi imposibilitatea susţinerii totale de către acestea a cheltuielilor

---

[172] Johann R. v. Kuparenko, *op. cit.*, p. 4.

[173] I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 38–51.

[174] II. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1910/1911, p. 44–48.

[175] IV. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 53–55.

[176] I. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1909/1910, p. 58; II. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1910/1911, p. 48–49; III. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1911/1912, p. 41–44; IV. Jahresbericht des k.k. III. Staatsgymnasiums in Czernowitz, 1912/1913, p. 53–55.

[177] Eusebie Vicol, *Popas cu prilejul unei jumătăţi de veac. 1886–1936*, în vol. *Lui D. Marmeliuc*, Cernăuţi, 1936, p. 232.

[178] S.A.N.I.C., Fond *Guvernământul cezaro-crăiesc al Bucovinei. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii*, mapa LIV, Dosar nr. 5, f. 17–20.

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)

aferente, au tergiversat procesul de deschidere a şcolilor secundare. În pofida acestor impedimente, se constată o dezvoltare importantă a reţelei gimnaziilor de stat în Cernăuţi, aici fiind deschise trei institute: unul german (Gimnaziul de Stat I Cernăuţi), unul germano-rutean (Gimnaziul Superior de Stat II Cernăuţi) şi unul germano-român (Gimnaziul de Stat III Cernăuţi).

BDD-A32840 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:45 UTC)